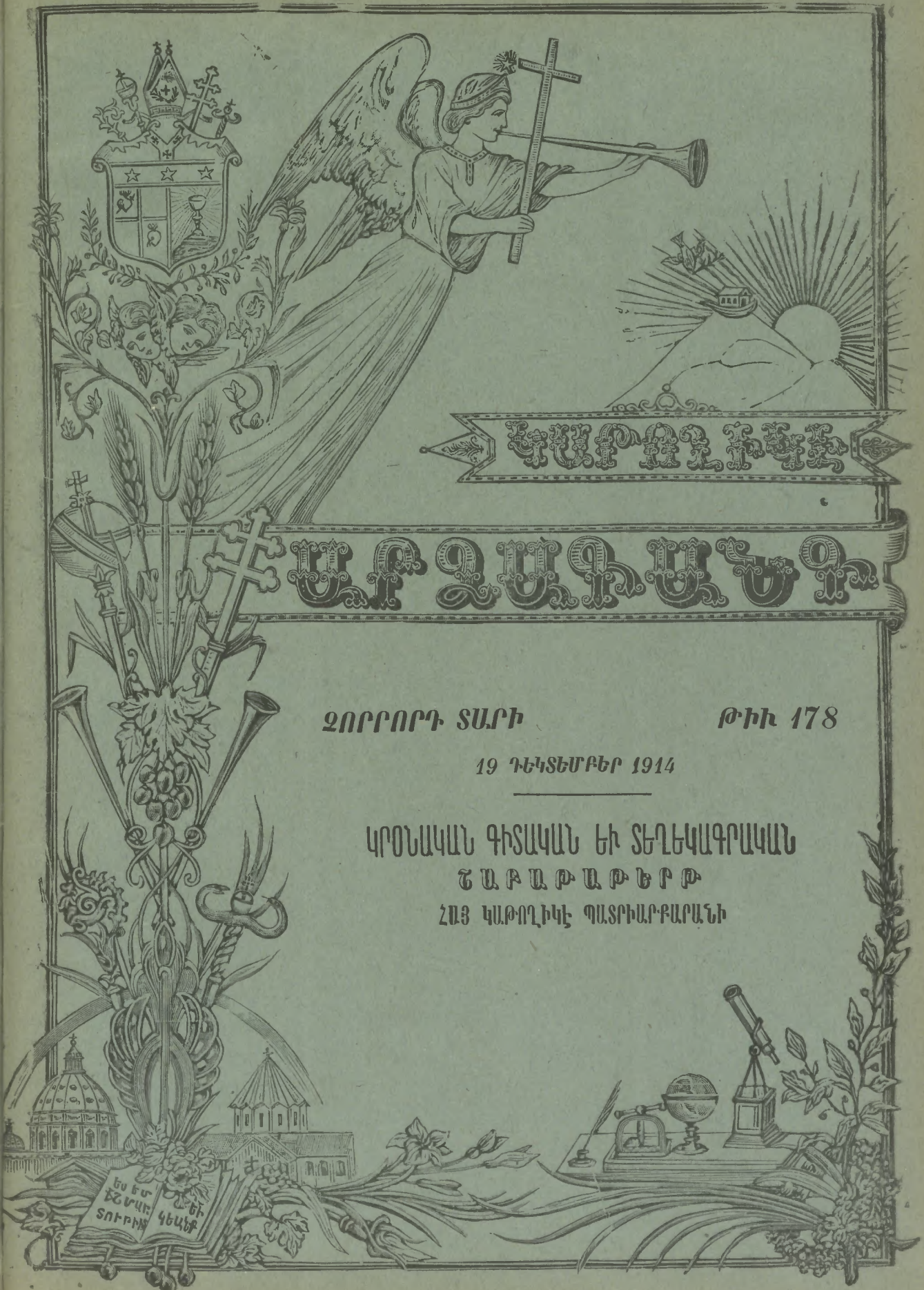

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵԼԵԿԱԳՐԱԿԱՆ
ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵԼԵԿԱԳՐԱԿԱՆ
ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ԶՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԹԻԻ 178

19 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1914

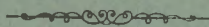
ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵԼԵԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ՊԱՏՐԻԱՐԻԱՐԱՆԻ

ԵՍ ԵՄ
ԵՆՆԱՆ
ՏՈՐԻՆ

ՏՕՆԱՑՈՅՑ

Դեկտեմբեր	20	†	Կիր. զձ.	Ձ. Յիսնակաց: Եւ Դ. օր պահոց Ծնընդեան:
	21		Բշ. զկ.	Դ. օր պահոց Ծննդեան:
	22		Դշ. զձ.	Ս. Դաւթի մարգարէին եւ Յակոբայ առաքելոյն եղբօր Տեառն: Եւ Ե. օր պահոց Ծննդեան:
	23		Դշ. զկ.	Ձ. օր պահոց Ծննդեան:
	24		Եշ. աձ.	Է. » » Եւ ճրագալոյց Ծննդեան Բրիտանոսի:
	25	†	Ուր. ալ.	ԾՆՈՒՆԴ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ, ՅԻՍՈՒՍԻ ԲԻԻՍՏՈՍԻ:
	26		Շք. զձ.	Բ. օր Ծննդեան եւ Ստեփանոսի Նախավկային:

ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ
ՇԱՐԱԹ-ԱԹ-ԵՐԹ

Զորրոգ օտրի 19 Դեկտեմբեր 1914 թիւ 178

«Սրբազան Բանանայապետն Պիոս Ժ. կը մաղթէ որ Կաթողիկէ Արձագանգ շաբաթերը շա-
նունակէ Հայաստանի կաթողիկէ ժողովրդոց մէջ, մանաւանդ ի գաւառս, փրկարար առաքելութիւն մը կա-
սարել, ի բարգաւաճանս կրօնից եւ ի հոգեւոր օգուտ հազիւներու: Այս մաղթանաց արդիւնաւորութեան համար
Սրբազան Հայրն սրտազին կ'օրհնէ յիշեալ Շաբաթերը, ինչպէս նաեւ անոր խմբագիրներն եւ ընթերցողները»:

Կանաւ Գարգ. Մեծի թէ՛ Վալի, առ Ամեն. Տ. Պօղոս Պետրոս Ժ.Գ. Թեղեման Հայ-Կաթողիկէ Պատրիարք Կիլիկիոյ.
23 Նոյեմբերի 1912, ընդ 60780 քուսմամբաւ:

Ս. ԲԱՆԱՆԱՅԱՊԵՏՈՍԻՆ Ա. ՇՐՋԱՐԵՐԱԿԱՆ ԿԱՆԴԱԿԸ

Խռովութեան երկրորդ պատճառն ը-
սինք թէ յայնմ կը կայանայ, որ առ
հասարակ նուիրական չի նկատուիր այլ
եւս իշխողներու հեղինակութիւնը: Ու-
րովհետեւ այն օրէն երբ հաճոյական
երեւցաւ՝ ամէն մարդկային իշխանու-
թեան ծագումը՝ ո՛չ Աստուծոյ, իրաց
արարչն ու տիրոջմէն առաջ բերել, այլ
մարդոց ազատ կամքէն, պետերու եւ
հպատակներու պարտականութեանց զօ-
ղերն այն աստիճան թուլացած են, որ
բոլորովին անհետացած կ'երեւին: Վասն
զի ազատութեան չափազանց տենչը յա-

մառութեան զուգուած տակաւ ամէն
կողմ արշաւեց. եւ չինայեց նոյն իսկ
ընտանեկան ընկերութեան, որուն իշ-
խանութիւնը, լոյսէն աւելի ակնյայտնի
է թէ, բնութենէ կը ծագի. նա մանա-
ւանդ, որ աւելի ցաւալին է, մինչեւ
նուիրական ներքնավայրերն իսկ մուտ
գտաւ: Ասկից կը ծնանի օրինաց արհա-
մարհանքը, ասկից ամբօխներու իրար-
անցումը, ասկից՝ ամէն հրաման քննա-
դատելու յաւակնութիւնը. ասկից է որ
հազարամէկ պատրուակներ կը դառնան
բարեկարգութիւնը ջլատելու. ասկից է
որ ահագին եղեռնագործութիւններ կը
կատարեն անոնք որ զիրենք ամէն օրէն-
քէ ազատ դառանելով, ուրիշներու ո՛չ

ինչքը, ո՛չ ալ կեանքը փճացնելէ չեն վախնար:

Մտածելու և գործելու այս ամպարը շտուծեան դիմաց, որով մարդկային ընկերութեան կազմակերպութիւնը կ'աւրուի, չէ կարելի որ լուռ կենանք Մենք, որուն Աստուծոյ կողմէ յանձնուած է ճշմարտութեան վարդապետութիւնը. և կը յորդորենք ժողովուրդները առ այն դաւանութիւն զոր ո՛չ մի մարդկային քմահաճոյք չի կրնար փոխել. Ոյ ուսեմ է իշխանութիւն, եթէ ոչ յԱստուծոյ, եւ որ եւնն յԱստուծոյ կարգեալ են (Հռոմ. ԺԳ. 1): Ուստի մարդոց մէջ ով որ վերակացու է, ըլլայ այն իշխան կամ իշխանութենէ վար բան մը, անոր իշխանութեան ծագումը աստուածային է: Անոր համար Պօղոս չէ թէ ո՛րեւէ եղանակաւ, այլ կրօնասիրական զգացումով, այսինքն ի խղճէ կ'ըսէ հնազանդելու է անոնց, որոնք իշխանութիւն ունին և կը հրամայեն, եթէ հրամանին աստուածային օրինաց չհակառակի. վասն որոյ հարկ է հնազանդ լինել, ո՛չ միայն վասն քաղկոնքեան, այլ եւ վասն խղճի մեացն (Անդ. 5): Պօղոսի խօսքերուն համաձայն է ինչ որ Առաքելոց Դիմաւորը կը սորվեցնէ. Հնազանդ լինելու ամենայն մարդկեան ստեղծուածոց վասն Տեառն. եթէ քաղաւորի՝ իբրեւ առաւել ունեմ, եթէ դասաւորաց՝ իբրեւ ի նմանէ առաքելոց... (Ա. Պետր. Բ. 13—14): Ասկից նոյն հեթանոսաց առաքեալը կը հետեւցնէ թէ ով որ օրինաւորապէս հրամայող մարդուն յամառաբար կ'ընդդիմանայ, Աստուծոյ կ'ընդդիմանայ, և անձին մըշտընչենաւոր պատիժ կը պատրաստէ. Այսուհետեւ որ հակառակ կայ իշխանութեան, Աստուծոյ հրաւանիսն հակառակ

կայ, եւ որի հակառակն կան անձանց դասաստանն ընդունին (Հռոմ. ԺԳ. 2):

Յիշե՛ն այս բանը իշխաններն ու ժողովրդոց վարիչները և տեսնե՛ն թէ արդեօք հասարակական իշխանութեան և քաղաքաց համար խոհեմական ու փրկուէտ է Յիսուսի Քրիստոսի սուրբ կրթօնքէն հեռանալու դիտաւորութիւնը, որմէ միայն ոյժ և ամբողջութիւն կը ստանայ նոյն ինքն իշխանութիւնը: Կրկին և կրկին խորհի՛ն թէ արդեօք քաղաքաց բարեկարգութենէն, երկտասարդութեան հասարակական դաստիարակութենէն Աւետարանի և Եկեղեցւոյ վարդապետութիւնը արտաքսելը քաղաքական իսկ իմաստութեան գործ է: Երկար փորձառութենէ ծանօթ է որ մարդոց իշխանութիւնը կը տապալի հոն, ուսկից կը բռնքը տարագիր եղած է: Վասն զի ինչ որ մեր սեռին նախահօր պատուիրանազանց գտնուած պահուն հանդիպեցաւ, նոյնը սովոր է ժողովրդոց պատահիլ ինչպէս անոր մէջ հազիւ թէ կամքը Աստուծոմէ հեռացած էր, անսանձ ցանկութիւնները մերժեցին կամաց իշխողութիւնը. այսպէս ալ երբ ժողովրդոց շահերու վարիչները աստուածային իշխանութիւնը կ'արհամարհեն, ժողովուրդներն ալ իրենց իշխանութիւնը ծաղրութեանակ ընելու սովոր են: Կը հետեւի յայտնապէս որ խռովայոյզ իրարանցումները զսպելու համար, հարկ կ'ըլլայ և այս յաճախակի՝ բուռն միջոցներու դիմել. բայց ի՛նչ օգուտ ունին ասոնք: Բռնութեամբ մարմինը կրնայ զսպուիլ, բայց ո՛չ հոգին:

Վերցուելով ուրեմն կամ թուինալով այն կրկին զօդն, որով ընկերական մարմինը կը յօդաւորի, այսինքն թէ՛ ան,

դամոց իրարու հետ փոխադարձ սիրով միութիւնը, թէ՛ նոյներու իրենց գլխոյն հետ իշխանութեան յարգանքը վերաբերումը, ի՛նչ զարմանալու բան, Պատուական եղբարք, եթէ տեսնուի մարդոց ընկերութիւնը իբրեւ երկու բանակի բաժնուած, որ իրարու դէմ խտրել եւ յարատեւ սուսերամարտ պատերազմին։ Անոնց դէմ, որ աստիճան մը հարստութիւն ունեցած են ժառանգութեամբ, կամ ստացած են ճարտարութեամբ, ճակատած են աղքատ դասակարգն ու գործաւորներն, ինչու որ չարակամութեամբ կը տոչորին որ անոնց բնութեանակից ըլլալով, անոնց վիճակակից չեն գտնուիր։ Այսինքն անգամ մը որ ռամիկը գլխէ ելած է խռովարարներու մոլորիչ համոզողութիւններով որոնց վրայ սովոր են ամբողջ ընթացքին ձեւել, կարելի չէ զիրենք համոզել, որ մարդոց բնութեամբ իրարու հաւասար ըլլալէն չի հետեւիր թէ ամէնքն ալ անպատճառ հաւասար գիրք գրաւելու են հասարակութեան մէջ, այլ թէ իւրաքանչիւր որ ա՛յն կացութիւնը ունենալու է զոր, պարագայից ներելովն, ամէն ոք ինք իր ընթացքով կրցած է ձեռք բերել։ Այս պատճառաւ երբ քիչ ունեցողները շատ ունեցողներու հետ կը կուտին, իբրեւ թէ ասոնք ուրիշին բաժինը յափշտակած ըլլան, ոչ միայն արդարութեան և սիրոյ դէմ է որ կը գործեն, հապա բանականութեան ալ դէմ է, մանաւանդ որ իրենք ալ աշխատութեան պատուաւոր մրցումով կրնան, եթէ ուզեն, լաւագոյն կացութիւն մը ստանալ։— Տեղը չէ՞ հիմայ ըսելու թէ դասակարգերու այն նախանձու մրցակցութենէն որքան անպատեհութիւններ առաջ կու գան թէ ան-

հատներու թէ քաղաքացւոց հասարակութեան։ Կը տեսնենք ամէնքնիս ալ և կ'ողբանք յաճախակի գործադուլները, որոնց պատճառաւ քաղաքական և հասարակական կենաց ընթացքը նոյն իսկ նախնական կարեւորութիւն ունեցող գործերու մէջ սովորական եղած է խափանել։ Նոյնպէս սպառնական ամբոխներն և ժխորները, որոնց մէջ հազուադէպ չէ զէնքի գործածութիւնը և մարդկային արեան հեղումը։

Հոս պէտք չենք տեսնել վերլիշել ապացոյցներն, որոնցմով ընկերվարականներու և ուրիշներու այս կարգի սխալները կը հերքուին յայտնապէս։ Այս ըրած է ամենայն իմաստութեամբ Մեր Նախորդն Լեւոն ԺԳ. իր յիշատակաց արժանի կոնդակներուն մէջ. և Դուք, Պատուական եղբարք, ձեր փոթեռանդն հոգւով պիտի ջանաք, որ այն ծանր պատուիրանները երբէք չմոռցուին, ընդհակառակն կաթողիկէ ընկերակցութեանց ու հաւաքոյթներու մէջ, սուրբ քարոզներու մէջ, մերայնոց հրապարակագրութեանց մէջ՝ գիտնականօրէն լուսաբանուին և շեշտուին ամէն անգամ որ պարագան պահանջէ։ Այլ ամէն բանէ աւելի — և զայս կրկնելու չենք վարանիր — այն ամէն համոզիչ փաստերով, զորս թէ՛ աւետարանը, թէ՛ նոյն իսկ մարդու բնութիւնը, թէ՛ հրապարակային և թէ առանձնական բարեկարգութեան պայմանը կ'ընծայէ, զանոնք ամէնքն ալ յորդորել որ սիրոյ աստուածային օրինօք եղբայրաբար սիրեն զիրար։ Եւ այս սիրոյ ազդեցութիւնը անշուշտ չի կայանար յայնմ որ կացութեանց ու հետեւաբար դասակարգի զանազանութիւնը մէջտեղէն վերցնէ, —

ինչ որ այնքան անհնարին է, որքան կենդանույ մարմնոյն մէջ ամէն անգամ ներու գործին ու աստիճանին միեւնոյն ըլլալը — հապա պիտի ընէ որ բարձրագոյն գիրք ունեցողները դէպի ոտորնագոյնները կերպով մը զիջանին իջնին, և վարուին ասոնց հետ, ո՛չ միայն արդարութեամբ, որ հարկ է, այլ նաև քաղցրութեամբ, ընկերաբար, համբերութեամբ. իսկ ասոնք ուրախակցին ասոնց յաջողութեան և վստահին օգնութեան, ճիշդ այնպէս, ինչպէս որ միևնոյն ընտանեաց զաւակներէն կրտսերագոյնը երիցագունին պաշտպանութեան և հոգածութեանը կ'ապաւինի:

Սակայն Պատուական Եղբարք, ինչ որ հոս ողբալով յիշեցինք, խորագոյն արմատ ունի. և մինչեւ որ բարիներու ջանքը զայն խլելու ետեւէ չըլլայ, պիտի չգայ երբեք ինչ որ բաղձալի է, այսինքն մարդկային իրաց մնայուն և յարատեւ անգործութիւնը: Թէ ո՛րն է այդ արմատը, կը յայտնէ Առաքեալը. Արմատ արմատն յարեաց արծաթաթուրիսն է (Ա. Տիմ. 2. 10): Վասն զի, եթէ լաւ խորհելու ըլլայ մէկը, պիտի տեսնէ որ մարդկային ընկերութեան ամէն հիւանդութիւն ասկից կը սերի: Որովհետեւ թէ՛ դպրոցներու ամբարշտութենէն, որով մոմի պէս կակուղ մանկական հասակը կը կաղապարուի, թէ գրուածքներու չարութենէն, որով չարունակ կամ ընդհատօրէն անուս բաղմութեան միտքը կը կազմուի, և ուրիշ պարագաներու երեսէն, որոնցմով ժողովրդային գաղափարը կ'աղդուի, երբ կ'ըսենք, սա աղիտալի ուսալը հոգիներու մէջ ներարկուի, թէ՛ մարդս յուսալու չէ մշտնջենաւոր կիանք մը՝ յո-

րում կարենայ երջանիկ ըլլալ. այլ թէ հո՛ս, հոս միայն իրեն կ'իյնայ երջանիկ ըլլալ հարստութեամբ, պատուով, ներկայ կեանքի հաճոյից վայելքով, զարմանալու չէ եթէ այս կարգի մարդիկ, ի ընէ դէպի երջանկութիւն մղուած, նոյն բռնութեամբ՝ որով այն բարիքները ձեռք բերելու կը տարուին, ուղեն տապալել այն ամէն բան, որ զիրենք այդ գործին մէջ դանդաղեցնէ կամ արգիլէ: Եւ քանի որ այս բարիքները իւրաքանչիւրին հաւատարապէս բաշխուած չեն, և ընկերական իշխանութեան կ'իյնայ զգուշացնել որ անհատներու ազատութիւնը սահմանները չանցնի և ուրիշներ չյափշտակէ. անոր համար ատելի կ'ըլլայ իշխանութիւնը, թշուառ եղողներու նախանձը կը բռնկի ունեւորներու դէմ, և քաղաքացեաց դասակարգերու միջեւ փոխադարձ պայքար կը մղուի՝ հետապնդելով ոմանք որ ձեռք բերեն անպատճառ ուղածնին և յափշտակեն չունեցածնին, իսկ ուրիշները ետեւէ ըլլալով՝ ունեցածնին պահելու և աւելցնելու: Այս բանը հեռատեսելով կանուխէն Բրիտտոս Տէրը, այն աստուածային ճառին մէջ, զոր լերան վրայ խօսեցաւ, առանձին խնամքով բացատրեց թէ որոնք էին մարդուն երկրաւոր երանութիւնները. և ասով, ըսելու է թէ քրիստոնէական փիլիսոփայութեան կերպով մը հիմը դրաւ Եւ զայս նոյն իսկ հաւատքէ զուրկ մարդիկ նկատած են իբրեւ կրօնից եզական և ամբողջական իմաստութեան և բարոյից վարդապետութեան բովանդակութիւն մը. և անշուշտ կը հաւանին ամէնքն ալ թէ Բրիտտոսէ առաջ, որ նոյն ինքն ճշմարտութիւնն է, ո՛չ դք, ո՛չ նոյն ձեւով,

ո՛չ հաւասար ծանրութեամբ ու հաս-
տատութեամբ, ո՛չ ալ այնքան սիրոյ
զգացումով պատուիրած է երբեք:

Արդ աստուածային այս փիլիսոփա-
յութեան ներքին և խորին պատճառն
յայնմ կը կայանայ, որ ինչ որ մահկա-
նացու կենաց բարիք կը կոչուի, բարւոյ
կերպարանք ունի և ո՛չ արժէք. անոր
համար ալ չեն այնպիսի, որ մարդ վա-
յելելով՝ կարենայ երջանիկ ապրիլ:
Վասնզի աստուծոյ իսկ կարգադրու-
թեամբ, հարստութիւն, փառք ու հա-
ճոյք ա՛յնքան հեռի են երջանկութիւն
պատճառելէ, որ զայս ժառանգել ու-
զողը պարտաւոր է նոյն ինքն Աստուծոյ
համար անոնցմէ զրկուիլ. երանի՛ աղիա-
սացոյ... երանի՛ որ լան... երանի՛ է ձեզ
յորժամ ասիցեն զձեզ մարդիկ, եւ յոր-
ժամ որոշիցեն զձեզ եւ նախասիցեն,
եւ հանիցեն անուն յար զձեզ (Ղուկ.
2. 20—22): Որ ըսել է այս կենաց
ցաւերով, աղէտներով, թշուառութիւն-
ներով, եթէ տոկանք անոնց ինչպէս
վայել է, դուռը կը բանանք կատարեալ
անմահ բարիքներու, զոր պատճառս
Աստուած սիրելեաց խրոց (Ս. Կոր. Բ.
1): Սակայն աշխարհի ծանրակշիռ վար-
դապետութիւն մը շատեր կ'անտեսեն
և շատեր ալ բոլորովին մոռցած կ'երե-
ւին. — Ուստի հարկ է, պատուական
եղբարք, ամէնուն հոգւոյն մէջ զայն
վերանորոգել. ուրիշ կերպով կարելի չէ
որ մարդիկ և մարդկային ընկերութիւնը
անդորրանան: Յորդորելու ենք ուրեմն
ամէն անոնք, որոնք ո՛ր և է տեսակ ա-
ղէտներով կը տառապին, որ աչքերնին
չսոնարհեցնեն դէպի երկիր, ուր կը
պանդխտինք, այլ բարձրացնեն երկինք,
ուր կը դիմեն. Գանգի ոչ երէ ունիմք

բաղաւ, որ աստէն մնալոց իցէ, այլ
զհանդերձեալսն իմերեմք (Եբր. ԺԳ. 13):
Իսկ արկածներու դառնութեանց մէջ,
որոնցմով Աստուած կը փորձէ իրենց
պարտուց մէջ հաւատարմութիւնը, յա-
ճախ մտքերնին բերեն թէ ի՛նչ պարգև
պատրաստուած է, երբ այս փորձա-
քննութենէն յաղթող ելլեն. Զի առ-
ժամայն յաճախութիւն քեթեւ ներդո-
րեանս մերոյ ի յաւիտեական առաւելո-
րիւն, զնեծութիւն փառացն գործէ ի
նեզ (Բ. Կոր. Գ. 17): Վերջապէս ամէն
բանէ առաջ, պատուական եղբարք, թէ՛
ձեր և միւս կղերին, թէ՛ ամէն մերայ-
նոց, որ զանազան պայմաններով ընկե-
րակցած, Աստուծոյ փառքը և ընդհան-
րութեան ճշմարիտ օգուտը առաջ տա-
նելու կ'աշխատին, դիտումն
ըլլալու է ամէն ճիշդով ու ջանքով ետե-
ւէ ըլլալ որ մարդոց մէջ դերբնական
իրաց հաւատքը վերականգնանայ և
անոր հետ յաւիտեական բարեաց պաշ-
տամունքը, փառքն ու յոյսը: Վասնզի
մարդոց մէջ այս հաւատքի աճեցման
չափով, պիտի պաղի երկրաւոր բարեաց
ունայնութիւնը ձեռք բերելու չափա-
զանց տենչը, և տակաւ զարթնելով սէ-
րը՝ ընկերական յուզումներն ու իրա-
բանցումները պիտի լռեն:

(Շարունակելի)

ԿԷՆՃԼԷՐ ՃԷՄԻՅԷԹԻ

Վարդապետ պիւր ՎԷՆՃԼԷՐ ՃԷՄԻՅԷԹԻ
թէէսիս իթմէք թէսավժուր իտէր վէ քէնտի
քէնտինէ:

— Շէհրիմիպին կէնճլէրի իշտիպ տիրէր,
պին պիւր տիրելիւ թէհլիքէլէրէ մարուզ պու-
լունույօրլար, պունրն նէթիճէտի օլարապ
տա, հէր կէճուա եանլըշ եուվարուդ քիքիւ-

լերէլէ բէրովէրտէ օլուրլար։ Պուռլարա պիր
ճէմիյէթ թէէսիս իտէճէք օլուրլարա՞մ, վարըր-
լար, օ սայէտէ հէմ իշ էօյրէնիւրլէր, հէմ
տուա իտէրլէր վէ հէմ տէ մէշղուլ օլուրլար,
տէր իտի։

Պինաէն ալէյհ, զայէթ ճազիպէլի պիր
թահրիրաթը ումումիյէ գալէմէ ալմըշ վէ
մէմլէքէթին էն զէնկին, էն միւզթէտիր վէ
մանէն ու մատտէթէն բարլազ իսթիգալլէր
վատ էլլէյէն կէնճլէրինէ եօլլամըշար։

Պու թահրիրաթը ումումիյէլի եազտըզասն
իքի կիւն սօնրա վարդապետ աիւշիւն-
աիւ քի։

— «Տէմիրի թավընտա տէօյմէլի տիր»։
պէքէտիյիմ ճէվապլար քէնաիլիքլէրինտէն
կէմլէզլէր եա, կիտիպ քէնաիմ արայայըմ։

Պուռնն իւզէրինէ տիշարը չըգար։

* *

Րօփէ Լանսըլօնըն էվինտէ ֆէվզ էլ ատէ
պիր հիւանի գապուլ կէօրտիւ։

— Վարդապետ էֆէնտի, զաթը ալինիզի
կէօրտիւլիւմտէն տօլայը պախթիյարըմ...
թահրիրաթը ումումիյէնիզի ալտըմ, պէնի
տիւշիւնմէք լութֆընտա պուլընտըղընըգտան
տօլայը թէշէքքիւր իտէրիմ։

— Շու հալտէ ճէմիյէթիմիզէ տախիլ օ-
լաճազսընըզ, տէյիլմի ազիզիմ։

— Հէմ օլաճազըմ վէ հէմ տէ օլմայաճա-
ղըմ... գալպէն սիզինլէ պէրապէրիմ... ֆա-
գաթ պիլ ֆիլի ճէմիյէթինիզէ իշթիրաք իթ-
մէքլիյիմ միւմքինսիզ տիր։

— Նէաէն աճէպա։

— Հէր ազշամ իշուն պիր թարաֆտա
թութուլմուշ օլտուղըմտան, իճթիմալարտա
հազըր պուլընամայաճաղըմ։

— Եօգսա տէրս մի ալըյօրսընըզ... րէսմ,
մուզիքա, ուսուլը տէֆթէրի կիպի պիր չէյ
մի էօյրէնիյօրսընըզ։

— Օնլարտան տահա ալէա պիր չէյ էօյ-
րէնիյօրըմ, տէտի տէլի գանլը միւֆթէիւի-
րանէ։

— Նէ՞ իմիշ օ էօյրէնտիյին։

— Սքէթինկ¹ (patinage)։

¹ Skating (Սքէթինկ) տյազլարա խուսուսի ալէթ-
լէր ֆօյարազ, պու օյուռնա մախսուս եէրլէրտէ
միւլթէլիթ թարզլարտա գալմուգտան իպարէթ օ-
լան պիր նէվ օյուռն տըր։

Տէլի գանլը պու քէյիմէյի զայէթ իֆթի-
խարլա թէլէֆֆիւզ իտիյօր վէ իֆթիխարըն-
տան կէօզլէրի բարլայօրտը... Փագաթ քա-
հանայ պու թապիրտէն պիր չէյ անլամայօր
կիպի կէօրիւնիւնճէ, կէնճ իլավէթէն տէտի։

— Պազընըզ, վարդապետ էֆէնտի, կիթ-
տիքճէ իլէրի կիտիյօրըմ... սայքի արգա-
տաշլար արասընտա հէքսինին բազիպիյիմ.
չիւնքի չօգ չալըշըյօրըմ... Ահ, պիր քէրրէ
պէնի, թէքէրլէքլէ բաթիւնլէրիմին իւսթիւն-
տէ կէօրսէնիզ... Իսթէրսէնիզ մէհարէթիմի
կէօսթէրէյիմ...։

Վարդապետ պուռնն իւզէրինէ այաղա
գալպարազ։

— Ավֆ իտէրսինիզ, ազիզիմ, պուրայա
եանլըշ կէլմիշիմ, տէյինճէ, տէլիգանլը

— Խայըր, վարդապետ էֆէնտի, հիշ գա-
րարը եօգ տըր, ճէվապընը վէրիւր վէ բաբազ
եսվաշճա չէքիլիւր։

* *

Անաթօլ Րուլիքին խանէսինտէ տէ կիւ-
զէլ պիր գապուլ։

— Վարդապետ էֆէնտի, կէնճլէրի թօր-
լամազ խուսուսընտաքի ֆիքրինիզ շահանը
թէպիք տիր, պուռնա պէօյիւք պիր լիւզուլմ
վար իտի...։

— Շու հալտէ տախիլ օլաճազսընըզ,
տէյիլմի։

— Թապիլի տիր, Դայտ իտինիզ։

— Բէք ալէա, թէշէքքիւր իտէրիմ, չար-
շանպա կիւնիւնտէն իթիպարէն իշէ պաշլա-
րըզ։

— Նէ՞ պուլուրտընըզ։

— Չարշամպա կիւնիւ ճէմիյէթիմիզի
քիւշատ իտէրիզ տէյօրըմ։

— Աման վարդապետ, օ կիւն մէշղուլուլմ
գապիլ տէյիլ, կէլէմէմ։

— Եօգ ճանըմ, տէմէ։

— Խայըր, պէնճէ կէօրիւյօրուլմ քի ճէ-
միյէթէ տէ տախիլ օլամայաճաղըմ... Տանս
տէրսլէրիմիզ չարշանպա կիւնլէրի տիր...
պաշլա սուրէթլէ եաբամայըզ։

— Պէն տէ տէրս կիւնլէրինիզի թէպտիլ
իտինիզ տէմէյօրըմ եա։

— Վարդապետ էֆէնտի, խաթրըմա կէլ-միշ իքէն չարչամպա կիւնիւ իչին իսիմլէրինի զաթը ալինիզէ վէրմիշ օլան արգատաշլա-րըմը տա սիզէ խապէր վէրէյիմ քի պօշունա զանմէթ չէքիպ տէ քէնտիլէրինի կէօրմէյէ կիթմէյէսինիզ . . .

Պու իսիմլէրի իշիթտի իսէ վարդապետ քէնտի քէնտինէ .

— Զավալլը կէնճլէրիմիզ, տէյօր վէ հա-զին պիր սուրէթտէ գարուտան սըշարը չը-գըյօրտը :

* *

Ֆրանսուա Մօրմիտէքին էվինտէքի հիւանի գապուլ ֆէվզէլատէ իտի :

Վարդապետ պիր գաշ քէլիմէ իլէ բրօթէ-սինի իյլահ իթտի իսէ .

— Մաէլ մէֆուռնիյէ գապուլ իտէրիմ, նէ՛ վազըթ թօբլանաճաղըզ, տէտի :

— Զարչամպա ազչամը :

Տէլիգանլը պիրազ տիւշիւնճէյէ տալտը :

— Ազչամ թօբլանմագուտ նէ՛ հիքմէթ վար տըր, տիյէ սօրտը :

— Հէր քէս իշինի պիթիրմիշ օլտուղըն-տան, ազչամլարը թապիի տիր քի էն սէր-պէսթ պիր գէման տըր :

— Օ հալտէ մաէթթէէսիւֆ պէն կէլէ-մէյէճէյիմ. աֆի իտէրսինիզ վարդապետ է-ֆէնտի :

— Նէ՛ վար քի :

— Հէր ազչամ Զիւրվինկէն ոալօնընտա, սէքիզտէն օնա գառար պէնիմ գըլըճ օյուլը տէրսիմ վար տըր . . . պու սէնէ տիրլօմըմը ալմագ ֆիքրինտէյիմ :

Գըլըճ օյուլը տէրսինիզի էօյլէնտէն սօն-րայա գօյսանըզ օլմագ մը :

— Գապիլ տէյիլ տիր, էօյլէնտէն սօն-րալարը թէնիս տէրսիմ վար տըր :

— Հէր կիւն միւ :

— Խալլըր, հաֆթատա իւշ տէֆա :

— Բէք էյի, եա օ պիր կիւնլէրի՛ :

— Ֆութպօլ տէրսիմ վար տըր, հէմ աէ . . .

— Անլատըմ ազիզիմ, արթըզ իսրար իթ-մէմ :

Վարդապետ պուրատան տա չըզըպ եօլա-րէվան օլտու իսէ :

— Հագիգաթէն կէնճլէրիմիզ աճընաճագ պիր հալտէ տիրլէր, պէտէնլէրինի . . . սինիթ վէ առալաթլարընը . . . սրօրլարընը տիւշիւ-նէ պիլիյօրլար տա ճանլարընը տիւշիւնմէյէ հիշ վազըթլարը կօգ տըր տէյօրտը :

* *

Վարդապետ միւքէտտէր պիր հալտէ զի-յարէթլէրինի աէվամ էյլէտի :

Մուգաֆֆէր պիր սէյրան կիպի պաշլա-լամը օլտուղը պու զիյարէթլէր, եավաշ եա-վաշ աաէթա խաշ եօլը հալինի իքթիսապ էյլէտիլէր :

Արիսթիտ Ֆալքօնըն գաբուսընը չալտը :

— Մ. Արիսթիտի կէօրէպիլթրմիյիմ :

— Խալլըր, էֆէնտի, օթօմօպիլ իլէ տիշարը չըգալը :

— Նէ՛ վազըթ կէօրէպիլիթիմ աճէպա :

— Տօղրուսը պու խուսուստա պիր շէյ տէյէմէմ, չիւնքի էֆէնտի զայէթ մէշղուլ տըր . . . չիմաի տէ պիր թայեսարէ իշթիրա էյլէմիշ օլտուղընտան, ազչամ սապահ մօ-թէօրլէր իլէ ուղրաշմագուտ տըր :

— Թէչէքքիւր իտէրիմ, տէտի վարդապետ վէ ֆալլա իսրարըն պէյհուտէ օլտուղընը ան-լայարագ եավաշճա գաբուտան չէքիտի :

* *

Վարդապետ խանէսինէ ալտէթ իթտի-յինտէ չու միւթալէատա պուլուլըյօրտը :

— Զէքի, սահիպի սէրվէթ վէ պօշ վա-զըթլարը չօգ օլան պու կէնճլէր էյէր պիր ապօնըզ տիւշիւնմէք քիւլֆէթինի իխթիյար իթմիշ օլտալար, հէր հալտէ գէմանըն սահի-պի տէ քէնտիլէրի օլաճազլարտը . . . Պու կիւն տիւնեայը եիւրիւթտիւրէն շէյ էֆքեար տըր. պա խուսուս էֆքեար իլէ պէրապէր բարա տա օլուրսա, արթըզ հիշ պիր տէյէ-ճէք գալմագ : Հալպու քի առապ վէ առա-լաթ վէլէվ գուվվէթլի պիլէ օլտալար, ճէ-միյէթի հազըրէնին միւհիմմէլէրինի հալլ իթ-մէյէ քեաֆի տէյիլ տիրլէր :

«Պինաէն ալէյ, պու կէնճլէր նուֆուզ-տան մահրուս գալաճազլար : հալպու քի գար-չըլարընա պիր ազ տիւշիւնիւլ պիր ազ տու չալըշան պիրի չըգաա, իշթէ օ՝ սահիլլի նու-ֆուզ օլապիլէճէք տիր :

«Ահ, շու թէ՛սիս իթմէք իսթէտիյիմ
«կէնճէր ճէմիյէթինէ» կէլմիշ օլտալար, •
վազըթ քէնտիլէրի իգալ իթմէյէ վէ ասապ
ու ատալաթըն հիւքմիւնտէն գուրթարըպ ա-
լէմի էֆքեարըն սահէյի բաքընա իրշատ էյ-
լէմէյէ զայրէթ իտէրտիմ:

«Աճէպա, խէլասքեարըն գօլլարընը բէտտ
էյլէյէն պու զավալլըլարը թէհիքէտէն ու-
զազլաշտըրմագ նա՛սըլ միւմքին օլապիլէճէք
տիր»:

Պու հաղին ֆիքրլէրի զիհնինտէ իշլէթ-
մէքլէ պէրապէր, վարդապետ հավաշ եավաշ
օտասընա վասըլ օլմուշտը:

Մասասը իւզէրինտէ պիր գուրֆ կէօրիւր:
աշար պագար քի թէ՛սիս իթմէք իսթէտիյի
«կէնճէր ճէմիյէթինէ» տախիլ օլմագ իշիւն
հաղըլմըլ օլան շու մէթուպ տըր:

Հխրեկթու վարդապետ,

Թանհիրաթը ունուսիյեկիզ հեք նե գասար
պանս խիքապեկն եագըրնաւըշը խեք սե քե-
ասսիւֆեկն պիր սանեպի հյիւնեկ կէշի:

Պեկ չօզ զեկիկն օրնայան պիր աշիյէ կիլա-
սըլըմ վի շիւնի քըպպիյեքսե քանսիլ հքիւֆեք-
յիւն: Միւվեֆֆագ օրնագ իյիւն կիւնեկիւնսըզ
յալըշնագսայըն: Մանաֆիյե, մեզնեպե վի ճե-
միյեքե աշիս մեքեյեք հագըրնես սախի քիւ-
սի մալիւմաթ իքիւֆ արգուսընսայըն, պիւնեկն
աշիյե, զաթը աշիւնիզե վի աշիր ճիսսի նեվրե-
սիսեկեանըս պերապեր ազշաւարը վագըր կե-
յիւնեյի քեաքո կիպի քեկնիս վի աշիրեկ կիպի
հյիւնեկիւրե քերճիւն իսքիւն: Քիւն պիլիր պու
կեկնեյի ճեմիյեքիւնեկ պեկն սե խիքիզպաշուս միւ-
վեֆֆագ օրապիլեկնիւն սըրընա վագըթ օրա-
պիլեկնեյիւն:

Վարդապետ եֆեկնի պեկիւն իւշ skorp ռե-
ֆիզիքիւն սահա վար սըր ֆի օնար սա սօր-
սան զիյասե եֆեկարը սիւվեյիք վի շայեք յու-
ֆեկն օնարսա պիր սեօյիյեկնեկ օլասընը, օնար
սա ճեմիյեքիւնիզե սախիլ օլանագ սըրար, պեկն
օնարը պերապեր կիքիլիլիւն:

Ինքիրանաթը ֆայիզաւը զապուշ պույուր-
մանըզ միւսքիւրեաւ սըր, եֆեկնիւն:

ԼՈՒԻ ՅՐԱԹԷՆ

Վարդապետ պու մէթուպը օգուտը իտէ,
հէյէճան վէ մէսէրթիթինտէն ալլամաղա պաշ-
լատը: Մէթուպա ճէվապ վէրմէյէ հաղըր-
լանտըլը վագըթ Ս. Աւետարանտա նազլ օ-
լունան էվ սահիպինին զիյաֆէթի խաթըրնա
կէլիյօրաը: Տալէթլիլէրաէն պիրի պէշ չիֆթ
էօքիւզիւ թէճըլպէ իթմէք, տիկէրի նէնի
իշթիրա իթմիշ օլտուզը չիֆթլիլինի կէօրմէք
վէ իւշիւնճիւսիւ տէ թէզէվիլեճ իթմիշ օլ-
մագ պէհանէսիլէ տալէթէ իճապէթ իթմէ-
յիւնէ: Խանէ սահիպի ֆագըրարը, ֆիւլիֆիւրի
կիքիլիլիւն... յիւնիս սալեքիլիւրեհեկն հիւշ պիրի
պեկիւն զիյաֆեքիլիւնեկն քասնալանագ սըր, տէր:

Վարդապետ շուշը տա իլալէ իտէր քի:

— Քիւշքի գապիլ օլտատա պիւթիւն
տիւնեաւտա Ալլանըն հէք կիւն պէօյիւք զիյա-
ֆէթէ տալէթ իթմիլ քիմսէլէրէ աէյէպիլ-
սէյաիւ: «Էվ սահիպինին տալէթինի բէտտ
իթմէյին, չիւնքի • թագաթաէ, սիզին եէ-
րինիզին սիզին ինտիւնիլտէ հիւշ հէճմիյէթի
օլմայանլար թարաֆընտան իշղալ օլունտու-
ղընը կէօրմէք քէտէրիւնէ մարուզ զալաճագ-
պընըզ:

ԵՕԹՆԵԱՎ ՔՐԻՍՏՈՆԵԻ

ՀՈԳԵՒՈՐ ՄՏԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐ

„ՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ“ ԳՐԲԷՆ

Գր. Լ. Ա. — Գլ. Ի. Գ. — Դասաւորման եւ մեզաց պատիժ.
Յերուք վրայ:

(Շար.)

Եթէ միեւն այս օրս միշտ պատիւներու եւ փափ-
կութեանց մէջ ապրած ըլլայիր, այս ամեկը ֆեզի ի՛նչ
օգուտ պիտի չնէր, եթէ սա վայրկեանս մէջ իսկ մեռ-
նելու ըլլայիր:

Ուրեմն ամեկն քան ունայնութիւն է, քաց ի գլու-
սուած սիրելեկն եւ իրեն միայն ծառայելեկն:

Քանզի ով որ յամենայն սրտ գլուսուած կը սիրէ,
յի վախմար ո՛չ մահեկն, ո՛չ քանցանքեկն, ո՛չ դասասու-
նեկն, ո՛չ դժոխիկն. որովհետեւ կասարեալ սերը ապա-
հով ճանապարհաւ կը մերձեցնէ առ Աստուած:

Իսկ ով որ դեռ հաճոյք կը զգայ մեղիկն, զարմա-
նալի չի որ այնպիսի վախմայ մահեկն ու Դասա-
սանեկն:

Ասկայն յաւ է որ, եթէ դեռ սերը եօ չի կեցնէր
զիկ յարեկն, զոնե դժոխիլն երկնաղը զապի:

Իսկ ով որ Աստուծոյ երկիւղը կը մերժէ, պիտի չկարենայ ընդ երկար մնայ քարոյն մեջ, այլ արագ արագ պիտի իյնայ սասանայի որոգայթին մեջ:

Ս. ԲԵՌՆԱՐԴՈՍ, ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Սուրբ Բեռնարդոսի յաջողութեան շատ նպաստեցին այն հրաշքները, որ գործեց քարոյած տեղերը: Սարլա՝ եպիսկոպոսանիստ քաղաքին մէջ կը գտնուէր: Քարոյէն վերջը ժողովուրդը, ըստ սովորութեան, մեծաքանակ հաց բերաւ, որպէս զի խաչն նշանով օրհնուի: Սուրբ վատահոգաց ներկաները, իբրեւ նշան իր ըսածներուն ճշմարտութեան և հերետիկոսաց խօսքերուն ստույգութեան, թէ այս հացէն ուտող հիւանդները ամէնքն ալ պիտի բժշկուին: Շարդի եպիսկոպոսը, Երանելին Ժեոֆրուա, որ Սուրբին մօտ էր, կարծելով թէ այս խօսքը շատ ընդհանուր է, ուղեց զայն մասնաւորել, աւելցնելով թէ՛ ամէնքն ալ պիտի բժշկուին եթէ հաստատուն հաւատքով ծաշակեն այս հացէն: Բայց Սուրբը, որուն Աստուծոյ վրայ ունեցած վատահոգութիւնը չափ և սահման չունէր, նորէն սկսաւ խօսիլ և ըսաւ. Իս այսպէս չեմ բտր. այլ բացաճակապէս կ'ըսեմ թէ՛ այս հացերէն ուտող ամէն հիւանդներ պիտի բժշկուին, որպէս զի յայտնի ըլլայ, քաղաքիւ հրաշքներով, թէ մեր քաղաքը նեմալիս է: Այսքան որոշ խոստում մը իրականացաւ. անհամար հիւանդներ այս հացերէն ուտելով բժշկուեցան, և ոչ ոք կերաւ աւանց բժշկուելու: Այս մեծ գեպքը վերջ տուաւ հերետիկոսութեան: Մեր Սուրբը չարերուն պատուհասն ու հալածիչն էր, իսկ իր ժամանակի բոլոր բարձրաստիճան եկեղեցականներուն և սուրբ անձնաւորութեանց բարեկամն ու հաւատարիմ գործակիցն էր:

Պատշաճ էր այստեղ երկարօրէն խօսիլ Սուրբին մարգարէութիւններուն, հրաշքներուն, տառաքնութիւններուն, վշտակութիւններուն և զրուածքներուն վրայ. բայց այս մեծ նիւթերը զմեզ շատ հեռունները պիտի տանէին: Յիսուսի Քրիստոսի և Սուրբ կոյսին նկատմամբ ունեցած ջերմեանգութիւնը կարգէ գուր էր: Անոնց սիրովը բոլորքած ըլլալուն վրայ համոզուելու համար բաւական է կարգալի պատիւ անոնց յօրինած ճառերը: Մարիամն նկատմամբ ունեցած գոգար և վառ սիրոյն յորգութենէն էր որ օր մը, երբ Գերմանիոյ մէջ, Սպիրի Մայր եկեղեցին կը գտնուէր, ի ներկայութեան ամբողջ կղերին և ստուարաթիւ ժողովրդեան, երեք տեղամ ծննդաբեց, առաջին տեղամ ըսելով. Ո՛վ գրած, երկրորդին՝ Ո՛վ բարեգութ, երրորդին՝ Ո՛վ քաղցր կոյս Մարիամ: Եկեղեցին այս երեք խօսքերը աւելցուց Ո՛ղ լեւ բազուկի աղօթքին վերջը: Կան հեղինակներ որ կ'ըսեն թէ ամբողջ Ո՛ղ լեւ բազուկին ալ Սուրբ Բեռնարդոս յօրինած է:

Ամէնէն հաւատարիմ և երախտագէտ բարեկամ

մըն էր. իր նամակները ցոյց կու տան թէ իր բարեկամներուն կամ իր սիրելիներուն ծառայելու համար ամէն զոհողութիւն յանձն կ'առնուր:

Սասանեան ամէն բան ըրաւ Սուրբը հպարտութեան կամ ունայնատուութեան մէջ ձգելու համար. բայց ի գուր: Օր մը՝ մեծ բազմութեան մը առջեւ քարոյած պահուն այս ամբարտաւանութեան ոգին անոր սաղրեց սա խորհուրդը. Ի՛նչ մեծ փառք է Բեգի որ այսքան մարդիկ Բեգի կ'աւելցնեն ուշադրութեամբ եւ հիացումով: Սուրբը վեհանմոյսէն ըսաւ. Ո՛չ Բեգի համար սկսայ, ոչ ալ Բեգի համար պիտի լննցնեմ: Աստուած կանխայ աւելի եւս մարքելու, անոր առաջինութիւնները աւելի եւս կատարելագործելու համար թողուց որ նշաւակ ըլլայ մարդիկներու նախատինքին, զրարտութեան, հալածանքին և օպերախտութեան:

Սուրբ Բեռնարդոսի ճառերը լուով նուազ են Սուրբ Սեդուսիմոսի, Սուրբ Ամբրոսիոսի ճառերէն: Բայց ամէնքն ալ այնքան օժուկեամբ լի են որ մեծ օգուտ կ'ընեն ընթերցողին:

Սուրբ Բեռնարդոս մեծ ծառայութիւններ մատուց Թրանսալպինոյ Քահանայապետներուն: Սոսկայի նամակներ գրեց Հռոմայեցիներուն, որոնք այնքան անարգանք և նախատիւք հասուցած էին Եւգենէոս Գ. Քահանայապետին և ստիպած էին զայն Թրանսալպիայի արքայապետներու:

Թրուայի ժողովին հրամանաւ Սուրբ Բեռնարդոս կանոնադիր մը յօրինեց Թանգիէներուն համար. և ինք նախնական կրթութիւն տուաւ Ս. Ֆելիքս որ Վալուայի, որ յետոյ գերիններու փրկութեան Սուրբ Երբարգութեան կարգին հիմնադիր եղաւ:

Վերջապէս Բարոնիոս կարգինալը չի տատամար Սուրբ Բեռնարդոսի համար ըսելու թէ՛ Անիկայ ոչ միայն ճշմարտապէս առաքելական մարդ մը եղաւ, այլ նաեւ ճշմարիտ տառաքնալ մը, և մեծ Առաքելաներէն վար շննաց և ոչ մէկ բանի մէջ:

Աշխատանքներէ, ճգնութիւններէ, հիւանդութիւններէ արտաքոյ կարգի յոգնած պարտասած աշխարհի ուժասպառ վիճակի մը մէջ ինկաւ Սուրբը, որ այլ եւս չէր կրնար ոտքի վրայ կենալ: Այս ամէն վշտերը կը նկատէր Սուրբը իբրեւ երկնային շնորհքներ և իբրեւ ազգարարութիւն մը լի էր մակշկը նաւահանգիստ հասնելու վրայ է: Երբ միւսնելու մօտ էր, շրջակայ վայրերու եպիսկոպոսները, բարաները և կրօնաւորները շուրջը ժողովուեցան և սկսան սղթաւ, Եկեղեցւոյ՝ անոր մահուամբ ընելիք մեծ կորուստը: Սուրբը զանոնք միթիւարելու և միսնաբանայն անոնց խօսքերուն և արցունքին ազդելիք փառասիրական զգացումները մերժելու համար անոնց ըսաւ. Արժան և իրաւ է որ անպիտան ծառան այլ եւս վայրապարտեղ չգրաւէ, և անպատեղ ծառը արմատախիլ ըլլայ: Ահա այս զգացումներով և հիանալի ջերմեանգութեամբ բոլոր Սուրբ Խորհուրդները ընդունելէ յետո

կնքեց իր 63ամեայ կեանքը՝ 1153 Օգոստոս 20ին՝ Նոյն օրը վախճանեցաւ նաեւ Եւգինէոս Գ. Քահա- նայապետը, որ իր աշակերտն էր՝ Իր երկնային փառ- քին մասին շատ յայտնութիւններ եղան, և իր միջ- նորդութեամբ ա՛յնքոն հրաշքներ ատրի ունեցան որ մահէն 12 տարի վերջը 1165ին Աղեքսանդր Գ. Քա- հանայապետին կողմէ Սուրբ հաստատուեցաւ:

„ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԱՐՔԱՅՈՒԹԻՒՆԸ“

ԱԻԵՏԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Հեղինակութիւն I. Շ. Ի

(Շար.)

Եւ իրօք, նոր կերպարանք մը կ'առնու- արքայութիւնը՝ Բրիտանոսով: Բաւիլիան՝ իրա- պէս միշտ մեծական փրկութեան նոր դա- րապոլսին է, և Ս. Մարկոս ալ Ս. Մատ- թէոսի նման, խղճմտօրէն վեր կը հանէ Ս. Յովն. Մկրտչի և Փրկչին քարոզութեան միջեւ գտնուած սերտ կապակցութիւնը: Բայց այս դարապոլսը այլ եւս այնպէս չէ ներկայացուած իբր թէ պիտի գայ, նոյն իսկ յոյժ մօտակայ վաղորդայնի մը մէջ, այլ իրականացած է ան. Յիսուսի հրաշքները, զեւերու հալածումն ի մասնաւորի անոր նշան մըն են: Ասի այլ եւս ոչ թէ Արփայու- քիւն որ գաղոցն է է, այլ Արփայութիւն որ ե- կեալ իսկ է:

Միայն թէ, ի՛նչ հակադրութիւն կը ներ- կայացնէ այս նոր դարապոլսը բաղդատ- մամբ անոնց բոլոր սպասածներուն: Գիտենք թէ որքան նշանակալից են այս մասին այն առակներն որոնք կ'աւանդեն «երկնից Ար- քայութեան խորհուրդներուն». Փրկչին վաք- դապետութիւններն ալ, ինչ որ կ'անուանէ ինք ալ Լօղոս Բաւիլիան, նուազ նշանակա- լից չեն:

Առաջին հիմնակէտը զոր դուրս կը ցայ- տեցնեն՝ նոր դարապոլսուն գերբնական հո- գեկանութիւնն է: Աշխարհի մէջ է ան, բայց չէ յաշխարհի աւսի, ինչպէս պիտի ըսէ Ս. Յովհաննէս: Քաղաքական կամ երկրային ո՛ր և է բնոյթ մը չունի ան: Ոչ մէկ ժողո- վուրդով մը և ոչ ալ մէկ ցեղով մը սահմանա- փակուած է ան: Հոն մասնելու համար՝ ան-

հրաժեշտ է հաւատքը, մեքանոյան, աշխար- հային բաներէ հրաժարում, երանութիւնք — իր սլտուղները կը գտնուին մեղաց թողու- թեան և Ս. Հովգոյն հեղման մէջ — և իբր թէ այս հիմնակէտերն ալ բաւական չըլլային ի յայտ բերելու համար իրականացած ար- քայութեան համայնական այս բնոյթը. Բրիտ- անոս կը զրկէ նաեւ իրենները շատ որոշակի՝ որպէս զի բոլոր ազգերն ալ հրաւիրեն նա- հապետներու և մարգարէներու խնջոյքին: Իրաւ է թէ այս փառաւոր խնջոյքի մասին կարելի չէ ըսել որ կատարելապէս հնչած է ժամը: Այն նոր դարապոլսը զոր կը քարոզէ Բրիտանոս և զոր իբր իրականացած կը ներ- կայացնէ, տակաւին մեծական լիովն երա- նութեանց ժամանակը չէ, թէեւ յոյժ իրա- պէս ժամանակն ըլլայ ան՝ Արքայորդոյն թագաւորութեան և հարսանեաց, ծարդ եր- կրի վրայ արդէն հաստատուած իրողութեան ու դեռ օր մը հաստատուելիքին միջեւ, ներ- կային ու ապագային միջեւ, մեծ համեմա- տութիւն մը կայ կատարածի մը պատրաս- տութեան: Տիրոջ աշակերտները՝ նոր աս- տուածայայտնութեան մէջ՝ ուր ընդունուած են, շարունակ ամէն օր պէտք են ճիգ թա- փել՝ այգիին մէջ աշխատող բանուորներուն պէս. լերան վրայի քարոզը, այն կատարե- լութիւնը առ որ պէտք են դիմել երկնաւոր Հօր որդիները, ըստ բաւականի կը յիշեցնեն թէ ինչպիսի՛ ճիգ մը կը պահանջէ Բրիտանոս իրեններէն:

Շատ հեռի ենք ուրեմն Մ. Լուաղիի և իր ա՛յնքան հաւատարմօրէն հետեւած հեղի- նակներուն ենթադրութիւններէն: Ո՛չ ալ այնքան մօտ ենք Մ. Հարնաքի, և այն ար- քայութեան զոր կը ներկայացնէ իբր «ներ- քին հաղորդակցութիւն կենդանի Աստուծոյ հետ» և անոր մէջ կայացնել կ'ուզէ սոսկ Փրկչին քարոզութիւնը: Աւետարանական հիմնակէտերը շատ բացորոշ են հակառակ ի- մաստով: Արդարեւ Բրիտանոս՝ երբ կը խօսի երկնից Արքայութեան մասին, զայն չի նկատեր միայն իբր իր կողմէ սկսուած մե- սիական փրկութեան նոր դարապոլսը, այլ ալ փրկութեան դարապոլսը կը նկատէ իբր

իրականացած, թանձրացած, և ոչ թէ սըրտերու խորհրդոյն մէջ իրականացած ու թանձրացած, այլ իրականացած ու թանձրացած իսկապէս արտաքին և հաւաքական տրամադրութեան մը մէջ, ուր կան ամէնէն մեծերն ու ամէնէն փոքրերը, իմաստուն կոյսեր ու խօշ կոյսեր, որոմ և ցորեն, որոնք մէկի տեղ կու տան 10, 40, 60, 100:

Մ. Հարնաք անկարեւոր նկատած է այս հիմնակէտերը, և Մ. Լուազի իրաւամբ անոր երեսին կու առայ այն կամայական ենթակայութիւնը՝ որ կը տիրապեւէ կեղեւին և ողջ մարմնոյն քրիստոնէական էութեան ու երկրորդական աւանդութեանց միջեւ: Բայց արգեօք Լուազի եւս չունի՝ աւելի բուն կամայականութիւն Ս. Գրոց մեկնութեան ու քրիստոնէական եղանակներուն մէջ:

Երբ մենք երկրի վրայ թանձրացեալ վիճակի մը մէջ կ'ուսումնասիրենք «Բասիլիաթու Թէոլոգա» քաղաքութիւնը, ասի մեզի կ'երեւի ուրեմն հաւաքական կազմակերպութեան մը մէջ. և այն ատեն պէտք էր ըսել թէ ընկերական կազմակերպութիւն մըն է ան: Տէրը սակայն բնաւ իբր զուտ անհատական կուտակում մը յղացած չէ այդ «Արքայութիւն»ը: Առ այս համոզուելու համար բաւական է յիշել սոսկ թէ որոնց մէջ իրականացած կը տեսնէ Փրկիչը իր արքայութիւնը — աշխինքն իր աշակերտաց մէջ: Ծանօթ է Քրիստոսի պատասխանը այն առաքելոյն որ իր աստուածութիւնը կը խոստովանի. Դու ես Վեռն... Այս անցքը յոյժ կարեւոր է միացնելու համար արքայութիւնը եկեղեցւոյ, և եկեղեցին Քրիստոսի: Ամբողջ կաթողիկէ վարդապետութիւնը կը բովանդակէ ան՝ եկեղեցւոյ յաստուածուստ կազմակերպութեամբ ըլլալը ցոյց տալու համար — վարդապետութիւն մը, զոր միայն կը հաստատէ Ս. Յովհաննէս ԻԱ. գլուխը: Եւ իրօք ասկէ աւելի որոշակի ցուցադրել կարելի չէ թէ՛ ընկերութիւն մըն է արքայութիւնը. եկեղեցի մըն է ան, եկեղեցի մը, որ հիմնովին կառուցուած է Պատրոս Առաքեալէ, առ այդ կանխաւ ընդունած ըլլալով լիութիւն այն

ամէն իշխանութիւն և զօրութիւն՝ որոնք ոչ միայն զինքը սեփականատէր կ'ընեն բանալիներուն, այլ նաեւ կը կացուցանեն զինքը իբր վեռնի մըն որ կ'ապահովէ չէնքին ամուր անշարժութիւնը: Որով զարմանալի չէ որ ամէնազգի յարձակումներու կ'ենթարկուի այս անցքը:

Երկրից Արքայութիւնն ուրեմն, Աւետարանի լոյսով մեզի կ'երեւի նուիրապետական աստիճանով կատարեւապէս ճիշդացած ընկերութեան մը պէս, որ կոչուած է զարգանալու տարբեր ազգերու մէջ՝ որոնց կը տանի փրկութիւնը: Սակայն երբեք Փրկիչը թոյլ չէ տուած իրեններուն՝ որ այս աշխարհի հորիզոններուն կառչած բռնեն իրենց ակնարկը: Պիտի գայ օր մը՝ որ վախճանն ըլլայ: Պիտի գայ օր մը՝ ուր ամէն բան վերջանալով, Աստուծոյ Արքայութեան նոր մէկ վայրը — վերջնական այս անգամ, պիտի յաջորդէ կանխաւ երկրի վրայ աւետուած Բասիլիայի: Ահա այս հիմնակէտն է որ կը փակէ աւետարանական հեռանկարներու ամբողջ հորիզոնը: Փրկիչն բոլոր վարդապետութիւններն ու պատուէրները այս ապագայ կենաց համար յղացուած ու ներկայացուած են: Որդի մարդոյ օր մը պիտի գայ ամպերու վերեւ: Իրեններուն մէջ անգամ պիտի ընէ այն մեծ ընտանեացիութիւնը զոր նախաստեւած էին մարգարէներն ու Ս. Յովն. Մկրտիչ. և մինչ չարերը պիտի մատնուին յաւիտենական արդարութեան բոցերուն, բարիները, նման փայլուն արեւներու, պիտի մայրուին իրենց երկնաւոր Հօր վերջնական արքայութեան մէջ: Բայց հոս հարցում մը մէջտեղ կ'երնէ, ճիշդ այն հարցումը, զոր ըրած էին Առաքեալը այս յաւիտենական արքայութեան տիրանալու իրենց փութկոտութեան մէջ. Ըսէ՛ մեզի թե՛ ե'րբ պիտի ըլլան այս բաները, եւ ո'րեւէ քաջասէսնք եւ աշխարհի կոստումնք չունեն:

(Շարունակելի)

ԵՐԳ ԾՆՆԴԵԱՆ

1

Էակն անհուն, անհնակալ,
Երջանկութիւն հոգեթով,
Մեզի համար կը համի գալ
Եւ մանկանայ մեծ հրաշխով:

Կրկներգ

Օ՛ր զեղեցիկ, Օ՛ր վերկաւե,
Ասկնուս բիւր երանի.
Փա՛նք պիտեղի Փրկչին յաւե,
Որ մեզ համար կը ծնանի:

2

Թո՛ղ քնդայ օղն ամենուրեք
Այսօր մեր դաշն երգերով.
Ասկն շրթներ, Օ՛ն օրհնեցիք
Մեր Փրկչին սերն ու գորով:

3

Սերը մեզ ցոյց տալու համար
Թողուց իր վեհ սթոռին
Փառքերն անթիւ եւ անհամար,
Իշաւ այս վայրն ըստօրին:

4

Մըտուն երթա՛նք միասնամուն,
Փրկչին նայի՛նք ուշադիր.
Կը փարուէ մեզի հոն յա՛ն
Լաւութիւններ գերբնիր:

5

Իր մանկութեանք խոնարհ, մատաղ՝
Հպարտութիւննիս կը բուժե.
Հաւքերուքեանքն աստուածահրաշ
Կ'անուշցնէ վի՛շքը դժնէ:

6

Մանուկն Յիսուս մըտուածին
Ինծի կ'ընէ դիւրասար՝
Աղփատութիւնն երկիւղագին
Անոնց՝ որ չեն հաւատար:

7

Բայց ո՞վ կրնայ երախտագէս

Ըրալ Փրկչին մեծ բարեաց.
Հերի՛ք եւ մեկ սիրտով եւեթ
Զինքը սիրել անձկայրեաց:

8

Տա՛նք այսօր մեր սիրն ու հոգին
Այս Աստուծոյն զըթարկու.
Եւ միշտ ջանանք եռանդագին
Իրեն հաճոյ ըրալու.

Թարգմանեց ԱՐՁԱՆ

ԱՃԱՅԻՊ ՆԷՃԱԹ

(Տեվամի)

4

Օ էմնատա պինպաշը .

— Պանա պագընըզ ա՛ մատամ, տիյէ
պաղըրաը, պիր ալ կէլինիզ, սիզէ սէօյլէյէ-
ճէք սէօզիւմ վար սըր:

Գատըն թօյալլայարագ իչէրիյէ կիրտի վէ

— Իշթէ էֆէնտիւմ, խըտմէթինիզ իչուն
հաղըրմ, տէտի:

Այնը էմնատա պէօյիւք սօգագ գաբու-
սընա իւչ սարպէ վուրուլտուղը իշիտիտի:
Իսթիյար գատըն:

— Հա՛, իշթէ էվին սահիպի կէլտի, տէ-
տի. միւսաատէ իտինիզ աէ գաբույը անա
չապուճագ կիտուլ աչայըմ. պատէհու սիզին
էվամիրլինիզէ թէքրար հաղըրմ:

Պինպաշը կէօյա հասպէլնէզաքէ գատընը
թէնվիր էլթմէք իսթէյօրմուչ կիպի լամպայը
ալարագ պէօյիւք գաբույա տօլրու թէվէճ-
ճիւն էթտի ֆագաթ անըն հագիզի մագսատը
կէլէն զաթըն հալընըզ պաշընա՛ մը՝ եօգսա
սայիր հայտուտլարըն ըէֆագաթընտա մը
կէլտիլինի անլամագտան իպարէթ իտի:

Կէլէն խանէ սահիպի հալընըզ պուլու-
նույօրտը. պինպաշը անընլա օտայա գատար
կէլտի, պատէհու թէքրար սուֆրայա օթուր-
տու. էյէրինլին իքի թապանճալարը հանըն-
տա պուլունույօրտը. խանէ սահիպի իլէ
միւպահէսէյէ կիրիշտի. անա մուհարէպէ սէ-
ֆէրլէրինաէն, վուզուլթը հարպիյէտէն,
սիասիաթ վէ իլաախիրիտէն կէօյա հիչ գօր-
գուսու եօգմըչ կիպի զայէթ սաքին պիր հալ
իլէ պահա իթտի:

Օ վազըթա գատար պէյկիրլէրէ լազըմ կէլէն ինթիմամթը իթա էտէն խըտմէթճիսի օտայա կիրէրէք տիկէր պիր մասա էօնլւնտէ օթուրտու վէ քէնտիսինէ տախի եէմէք իսթիզար էտիլտի :

Պինպաշը անա մաճարճա .

— Չապուճագ եէմէյինի եէ' վէ պէնիմ եաթագ օտամը անլայարագ էչեամը օրայա նազլ էթ , տէտի . պատէհու քէնտի եաթաղընըն մահալընը էօյրէ'ն վէ օտանա չէքի'լ , ֆագաթ տըզգաթը էլաէն պրագմա' . վազըթաքի պէնիմ օտամա չըգտըղըմը իշիտիրսէն , գըլըճ վէ թապանճալարընը համլէն պանա պիրլէշիրսին :

Հասքա էվամիրը մէզքիւրէյի հարֆիէն իճրա էթտի էֆէնտիսինէ թախսիս օլունան օտայա էչեալարընը նազլ էթտիքտէն սօնրա սուֆրայա թէքրար էնտի . վէ ույզուսուզլուքտան էօլլույօրմուշ կիպի էանէմէյէ պաշլատը :

Սանէ սահիպի պունու կէօրէրէք .

— Ա' տօսթում կէօյա պէնի պիր լօգմատա եուտաճաքմըշըն կիպի աղղընը աշըյօսուն :

Հասքա իսէ պունա ճէվապէն գահգահա իլէ կիւլէրէք .

— Տիսիմ հազըը իշուն արգու իտէրտիմ . ֆագաթ շիմտիլիք կիտուպ եաթմաղը տահա զիւտէ արգուլայօրում , տէտի . պու սուպան զայէթ էրքէնտէն գալգարմ վէ պիւթիւն կիւնիւմի պէյկիր իւզէրինտէ կէշիրտիմ . պինաէն ալէյի պու կէճէ էօյիւ կիպի ույու եաճաղըմ . լութֆէն եարըն պէնի շաֆագտա ուեանտըրընը քի եօլա չըքմաղտան մուգատտէմ պէկիրլէրի թիմար էթմէյէ վազըթ պուլայըմ . ֆագաթ սիզէ իսթար էտէրիմ քի դաքումու կայէթլէ գուվէթլի վուրմալը , տէհէթլի պիր կիւրլւթիւ եարմալը զիրա աքսի թաքտիրտէ իշիթմէմ :

Սանէ սահիպի խըտմէթճինին էվլէլա կիտուպ եաթմաղընտան ֆէվգէլատէ մէննուն օլտուղու գահիր իտի . ֆէնէրի ալարագ ախըրա մութթասըլ օլուն քիւշիւք պիր օտայա գատար հալլուտան միւրիւրու իշուն աշը թէնվիր էլլտի . Հասքանըն եաթաղը պու օտատա հազըրլանմըշտը : Սանէ սահի-

պինին թէքրար վիւրուտոնտա պինպաշը անընլա սէօհպէթէ տէվամ էթտի . Մամաֆի Մօսիէօ տէօ Պէրկ վազըթ պէ վազըթ հէրիֆին թապանճալար իւզէրինէ խաֆի նազարլար տթֆ էլլէտիյինի միւշահատ' իտէրէք . Թապանճալարըմ խօշունուզո' մը կիտիյօր տիյէ սիւվալ էթմէսի իւզէրինէ խանէ սահիպի :

Օ' անլէրի պէն ֆէվգէլատէ կիւզէլ պուլույօրում , տիյէ ճէվապ վէրտի . մամաֆի անլէրէ ախըրտա էյէրինիզ իւզէրինտէ թէքէթմէլի իտիսիզ : Պու էօլլիայա գաթիէն ինթիաճընըզ եօգ տըր . զիրա պէնիմ նամուլու օլտուղում գատար տա թէսատիւֆ սիզի տիւնեանըն էն էմէն էվինէ սէվգ էթտի :

— Պինպաշը' էմինիմ , տիյէ ճէվապ վէրտի . ֆագաթ անլէրի միւթէմատիէն տօլու . թութաուղում ճիհէթլէ պիր գազայա մէյտան վէրմէմէք իշուն սիւաշլարըմ տաիմա կէօղ ալթընտա պուլունտուրմոգ ատէթիմ տըր : Հէրիֆ պաիս թէէսիւֆ պիր գազայա մէյտան վէրմէմէք իշուն էն էյի պիր չարէ վար տէտի . միւսաատէ էտէրսէնիզ անլէրի շու չէքմէճէտէ հըֆզ իտէյիմ . վէ էկէր արզու էտէրսէնիզ անախթարլարը տէ եանընըչտա գալսըն :

Պին պաշը ճէվապէն . հայըր , սէվկիւլիւ տօսթում , իսթիյարը գահմէթ էթմէյինիզ . պէն պու թապանճալարը եաթաք օտամա ալըրմ . էյէր եաթաղըմըն եանընտա տօլու թապանճալարըմ պուլունմագսա , եաթամամ . էյի վէ եա ֆէնա ատէթ , նառըլ իսթէրսէնիզ :

Պունուն իւզէրինէ խանէ սահիպի պիր աղ շաշըրտը . օտա տախիլինտէ պիր միւտա տէթ տալըն պիր թավլըլա կէզինտի վէ պիրտէնպիրէ հայզըրարաք . Յագաթ նասըլ օլուր , թաամընըզ էանասընտա եալընըզ սու իշտիյինիզի շիմտի խաթըրլայօրում . վալիտէմ օ գատար գաֆասըզ տըր քի սիզէ շարսուզ իքրամ էթմէյի ունութմուշ օլաճաք տըր . ծըն խաթասընը թառիհ էթմէք պէնիմ վազիֆէմ տիր . մահզէնիմին էն ալա շարապընտան կիտէյիմ կէթիւէյիմ տէ պէրապէրճէ պիր դաշ պարտաք իշէլիմ :

Վէ պու քելիմէլերի սէօյլէմէքլէ պերապեր տիշարը չըգտը վէ մաթպախա տողրու պաղըրտը .

— Է՛ , վալիտէ , պու էֆէնտիյէ շարապ իքրամ էթմէյի ունութմուշտուն . լամպալը տերհալ ա՛լ տա պէնիմ իլէ կէ՛լ . պէօյլէք վէ միւնասիպ վազըթլար իչուն վէ խուսուտի տօսթլար իչուն ինթիաթ օլմաք իւզրէ մուհաֆազա էյլէտիյիմիզ քիւչիւք ֆըչըլը աչալըմ :

Պինպաչը , աճապա մագաւտը նէ՞ տիր , տիյէ թէֆէքքիւր էթտի . ուլութտուրունը պիր իլաճ մը վէրմէք , եօգսա պէնի զէհիրլէմէք մի իսթիյօր . հէր նէ՛ իսէ տըգգաթլա տավրանմալըլըմ :

Պիր միւտտէթ սօնրա հէրիֆ կէրիյէ տէօնէրէք գաբուլը շիտտէթլէ աչտը վէ պաղըրարագ .

— Էֆէնտի , Ալլահ աչգընա , սիգէ բէճա իտէրիմ , իմտաւըմըզա եթիշինիզ . պէնի թէնվիր էտէն պիշարէ իսթիյար վալիտէմ եանըչ պիր աւտըմ աթարագ մէրտիվէնին եօգարըսընտան մախզէնէ եուվարլանտը . լամպա տախի անընլա պերապեր տիւշտիւ . սա՛ղ մը եօգսա էօտի՛ւ միւ՛ խապէրիմ եօգ . կէլինիզ անը գալտըրարագ եաթաղընա կէօթիւրմէք իչուն պանա մուավէնէթտէ պուլունունուզ :

Պինպաչը ճէվապէն .

— Մաէլմէմիունիյէ եարտըմ էթմէք իսթէրիմ . մումը ալընըզ վէ պէնի թէնվիր էթմէք իւզրէ էօնիւմէ կէլինիզ , տէտի :

Գաբուլը պիր նէվի գաբագ թարղընտա օլան մախզէնին մէտխալընա վասըլ օլտուգլարընտա .

— Իշթէ պազընըզ էֆէնտիմ . շուրատա զէվալը վալիտէմ եէրէ սերիւմիշ եաթըյօր վէ հիշ պիր իմարէյի հայաթ կէօսթէրմէյօր :

Մօսիէօ տը Պէրկ պունամըչըն հագիգաթէն սուգութ իթմիշ օլտուղունու վէ եասխօտ քէնտիսինի մախզէնին գաարընա ճէլպ էթմէք իչուն գուրուլմուշ պիր տուգազ օլուպ օլմատըղընը պիլէմէյօրտու . մէտխալըն պաչընտա թէվազգուֆ իտէրէք խանէ սահիպինէ խիթապէն .

— Ազիզիմ , էօնէ կէլինիզ վէ լազըմ օլտուղը կիպի պէնի թէնվիր իտինիզ . աքսի թագտիրտէ պու ֆէնա վէրտիվէն իւզէրինտէն պէն տէ եուվարլանըրըմ , տէտի :

Հէրիֆ էօնէ կէլտի . անըն արգասընտան եիւրիւմէքտէ օլան պինպաչը , պու աւտէմին ճէպինաէն պիր գամա սաբը ուճունուն չըգտըղընը միւշահէտէ էթտի վէ սաըլ օ վազըթ միւտհիշ հագիգաթը էյիճէ անլատը :

— Ճանի՛ մէքրուհ պունամըչը գալտըրմագլա մէշղուլ օլտուղում զէմանտան իսթիֆատէ իտուպ պէնի էլաէ իտէրէք իթլաֆ իտէճէք , տիյէ Մօսիէօ տը Պէրկ միւլահազա իտիյօրտը , վէ տէրհալ գարարընը վէրուպ՝ «Տուգազ գուրան քէնտի թութուլը» տիյէ պաղըրմագլա պերապեր հայտուտու օ գատար շիտտէթլէ եիթտի քի , հայտուտ վէրտիվէնին եօգարըսընտան աչաղըսընա գատար եուվարլանտը :

Հէրիֆ գարընըն իւզէրինէ տիւչէր . պունամըչ հէման աչազա գալպարագ քէնտիսինէ շայէսթէ օլան օլունունուն սաչլարընը եագալար վէ՛

— Ապտա՛լ , սէրսէ՛մ , ճանի՛ , գապուրդա քէմիքլէրիմի գըրտըն , տիյէ պաղըրարագ գավկա իթմէքտէ իքէն , պինպաչը տէրհալ տիշարը չըգար վէ մախզէնին գաբաղընը իւզէրլէրինէ գաբաթտըլտան սօնրա խարիճէն գաբաղը գաբաթմագտա օլան ճէսիմ սիւրկիւլէրի տէ սիւրէր :

5

Պատէհու Մօսիէօ տը Պէրկ հավլըյա գօշարագ

— Հասքա՛ , Հասքա՛ , տիյէ , խըտմէթճիսինի չաղըրտը :

Սատըգ խըսմէթքեար հագիգի պիր մաճար սիւվարիսի օլտուղունու կէօսթէրէրէք տէրհալ հէր պիր էլինտէ պիրէր թապանճա վէ տիշլէրի արասընտա տախի գըլըճ պուլունուտը հալտէ շիթապ էթտի :

Պին պաչը թէպէսիւմ էտէրէք .

— Արթըզ էսլիհամըզա ինթիաճըմըզ գալմատը . գուշլար թութուլտը , հէրիֆ վէ գարը մախզէնտէ մահպուս պուլունուղյօրլար , տէտի .

— Հասքա ճէվապէն՝ Պրաւօ, Զաֆէ՛ր, տէմէք քի շիմսի մէյտանըն հաքիմի պիզ իզ, տէտի, Հիյնի հաճէթտէ հալը թէտաֆիտէ պուլուննապիւմէմիզ իչուն հէր թարաֆընը էյիճէ զիարէթ իտէլիմ. հէր շէյտէն էվլէլ անախթարլարը պուլմաղա վէ անլէրէ մալիք օլմաղա կայրէթ իտէլիմ. Թէհարրի էտէ էտէ նիհայէթ Հասքա անլէրի շէվրիմիշ պիր էսկի թէնճէրէ ալթընտա պուլմազ սաատէթինէ նալիլ օլտու. Լաթիֆէճի սիւվարի անլէրի, պիր թապագ իւզէրինէ վազ իտէրէք, կալիպ կէլէն պիր ժէնէրալա պիր գալէ անախթարլարընըն հիյնը թագալիմինտէ ումոււմիյէթլէ միւշահէտէ օլունան ախը թանթանա իլէ անլէրի էֆէնտիսինէ թագալիմ էլլէտի:

Պու էսկի պինանըն զէմին գաթընտաքի պիւթիւն օտալարը թէմամըլա թէֆթիշ վէ թէհարրի իսիլտիքտէն սօնրա, իւթ գաթա չըգտըլար վէ քիմէնին սագլը օլմատըլընա գանասթ հասըլ էթմէք իչուն օրատաքի տար գօրիտօրլարը վէ պիւթիւն օտալարը կէլտիլէր, պու օտալարտան պիրինէ թէգարրիւպ իթտիքլէրինտէ ալչագ սէյլէ գօնուշուտուղուղուտ իշիտէրէք տինլէտիլէր. վէ պիր տուա օգուտուղուղուտ անլատըլար, Լաթիֆ պիր սէտա:

«Ազի'զ Ալլահ, շու էյի էֆէնտի իլէ պէրապէր սատըգ խըտմէթճիսինէ մէրհամէթ էթ. անլէրի վէ պէնի տախի պէրապէրլէրինտէ պու միւտիշ հայտուտ եաթաղընտան թախլիս էլլէ...» տէյօրտու:

Պին պաշը գաբուը աչարագ թէաճիւպիւնտէն պիւա հարէքէթ օրատա գալտը վէ նիհայէթ:

— Նասըլ, քէմալը շէվլէլ տուա օգուլան սէն մի սին, Իւրսիւլ տէտի, Տէմէք սէն տիւսիզ տէյիլ սին:

Կէնճ գըզ ճէվապէն՝

— Խալըր, էֆէնտիմ, ֆագաթ անլէրին էօյլէ ինանտըրմաղա իթիաճլարը վար ըտը. պու էվին միւտիշ ատամլարը պիր կիւն պուրատա եաթան էճնէպի պիր էֆէնտիյի գաթլ իթտիքլէրինտէ էճնէպիլէր հուղուրուտա պիր քէլիմէ թէլէֆֆիւզ իթտիյիմ թագալիտէ պօյնուլը քէսէճէքլէրինի թէհտիտ իթմիշլէրտի:

— Էմին օլ, գըզըմ, արթըգ շիմտիտէն սօնրա նէ հէրիֆ վէ նէ տէ գարը սանա հիշ պիր ֆէնալըգ եաքամազլար, անլէրի պիզ քիմէյի իղրար իտէմէյէճէք պիր հալէ գօյտուք:

— Էյի գըզըղազ, Եա րապպիմ, աճապա անլէրի էօլտիւրտիւնիւզ մի, տիյէ հայգըրտը:

Պին պաշը ճէվապէն.

— Խալըր, շիմտիլիք անլէրի մահզէն տախիլինտէ հապա իլլէմէքլէ իքթիֆա իթտիմ. կէլ եալրոււմ, պիզիմէ աչաղը էն վէ էլլէնիլիմ. սօնրա պիզէ նասըլ գատէր սէնի պու էվէ տիւշիւրտիւնիւնիւ նագլ էթ:

Չօճուգ գօնուշմաղա պաշլալարագ.

— Ահ էֆէնտիմ, տէտի, արթըգ սէլամէթտէ օլտուղունուղու գանն էթմէյինիզ, պու օրման հայտուտլարլա մէմուտ տըր. էն ազ պիր եիրմի տանէ գատար վար տըրլար. հաթթա պու կիճէ օն, օն օքի աաէտի գաւտար պուրայա կէլէճէքլէրինի պիլիյօրոււմ, գիրա իթթիյար գատըն պու մըգտար մ տուվ վիյն իչուն զիաֆէթ հաղըրըզլարը կէօրտիւ. պու մէհիպ ճանիլէրին պուրայա տախիլ օլմամալարընա զայրէթ էտինիզ գիրա աքսի թագալիտէ մահվ օլուրուզ:

Պին պաշը. էօյլէ իտէ պէնի թէաքիպ էթ Հասքա. գուվէթլի պիր հալը թէտաֆիտէ պուլունմաղա հաղըրլանալըմ. տէտի. վէ քիւշիւք Իւրսիւլէ իթթապէն:

— Պուրայա տախիլ օլապիւմէք իչուն պէօյիւք գաբուտան պաշգա պիր վասիթա եօզ տըր գանն էտէրիմ, Իւրսիւլ ճէվապէն:

— Պիւթիւն բէնճիրէլէր գուվէթլի տէմիր րարմազլըզլարլա միւճէհէէղ տիւ, էվին քէօշէսինտէ չըգընթըլը պիր բէնճիրէ մէվճուտ տըր քի, խըրսըզլար օնը քէնտի ֆէնէրլէրի թէսմիէ իտէրլէր. խանէ սահիպի խըրսըզլարա ինթիզար իթտիկի կէճէլէրի անլէրէ րահպէրլիք էթմէք իւզրէ օ բէնճիրէյէ պիր լամպա վազ իտէր. վագթա քի անլէր կէլիլէր, քէնտիլէրինի թանթմազ մագսատըլա իւշ տարպէ վուրուլար. (իշարէթը մախուտսէլէրի տիր) օ զէման խանէ սահիպի վէ եա իթթար գաւրը գաբուը անլէրէ քիւշատ իտէր:

Պին պաշը. Բէք ալա, Կէթիւր քի ծն իքիսի պիրտէն Կէլմէք թէսովի թիւնտէ պու- լունմասնլար տա պիզ ծնարր կիրտիրիրիզ, տէտի. Ետրմ տուգինա իյէ ճէնք իթմէք պիզիմ իշուէն օ գտտար կիւճ պիր իշ օյմա- յաճագ տրր: Հասքա կէ'Լ, անյէրի իճապ էթտիկի թարգտու գապուլ էթմէյէ հազըր- լանալլըմ. ֆագաթ էվվէյա կի'թ պա'գ պա- գալլըմ, բէնճէրէտէքի լամպա տահա Եանը- յօր մը:

Հասքա կիթտի. պիր միւտտէթ սօնրա կէլտի. վէ կիւլէրէք՝ — Ջահիրէն Մօսիէօ վէ Մատամ հայտուտլար իըտմէթլէրինտէ բէք տըզգաթլը տըրլար, տէտի. զիրա մահզէնէ հապս օյմազ լութֆուէնա մազհար օյմազտտն մուզատտութմ ֆէնէրին Եազընը թէճտիտ իթ- մէյի ունութմամըլար: Պու լամպա տէօրթ էթրաֆա օ գատար կիւզէլ տյտընլըզ վէրի- յօր քի գարույա կէլէճէք օլան հայտուտ- լարն առէտինի անլամագ զայէթ սէհիլ օլաճագ տրր: Մօսիէօ տը Պէրկ, բէք էյի, Հասքա, չիմաի աչազը ինէլիմ վէ սիւաչու- րըմըզա սահիպ օլալըմ, տէտի. ձէսուր գա- պիթ բէտէնկօթընը չըգարտը վէ կիւլէրէք՝ Սիւվարի բէտի էլպիտէմի կէօրմէլէրի ան- լէրի թիթրէթմէյէ քիֆայէթ իտէճէք, տէտի:

Եու իր բաթէթինի տաիսի ա'լ: Պու՝ ալ- չազլարը պաղլամայա իըտմէթ իտէճէք: Օ Եանատա իւչ տարպէ սէտատը իշիտիլտի: Հասքա տէրհալ բէնճիրէյէ չըգարտը հէման կէլտի վէ ալչապ պիր սէտա իլէ. Իքի թանէ տիրլէր, տէտի:

Պին պաշը՝ Բէք էյի. կի'թ պէօյիւք գա- բույու ա'չ վէ գանատըն արգաւորնտա սագ- լա'ն, տէտի: Պիրինճի կիրէն իշինի պէնիմէ

պէճէրէճէք. Իքինճիսինէ կէլինճէ, անըն ի- չինի սէն կէօ'ր, ֆէնէրի չուրոյա, չու քէօ- չէտէ Եէրէ վա'զ էթ:

Հասքա իթտաթ իտէրէք գարույը աչտը, մօսիէօ սը Պէրկ հայտուտարտան պիրինճիսի- նի Ետգասընտան Եագալայարագ, թապան- ճասընըն ուճուէնու անըն կէօքսիւնէ տայա- տը վէ տէհէթլի պէր սէտա իլէ. Թէսլիմ օլ Եօգտա մահլ օլտուէն, տէյի պաղըրտը:

Ճանի գօրգուււնտան չաչըրարագ, զօր- լու պին պաշընըն տյազլարընա գարանարագ ալֆընը իաթիրհամ էյլէտի:

Հասքայա կէլինճէ. օ տա ախը Եանատա տիկէրինի Եէրէ սէրմիշտի. Իքի հայտուտլա- րըն էլ վէ պազլարը կիւզէլճէ պաղլանտըզ- տան սօնրա, հալլընըն ուճուէնտա պիր քէօ- չէյէ. չէթտիլէր վէ պին պաշը անլէրէ խի- թապէն. Ուֆապ պիր հարաքէթ վէ Եա պիր քէլիմէ թէլէֆֆիւզ իտէրսէնիզ, պէնինիզի բաթլատըրըմ, տէտի:

Ազ միւտտէթ սօնրա թէքրար իւչ տար- պէնին վուրույտուղը իշիտիլտի: Պուշլար պէօյիւք բաթէթլէրի համիլ տիկէր իքի հայ- տուտա իտի: Անլէր տաիսի տիկէր արգաւորաչ- լարը միսիլլիւ գապուլ օլունարագ. Եաթը- րըլտը վէ պաղլանտը: ձէսուր գապիթ իլէ Եիկիթ սիւվարիսի չաֆտգա գատար հէր պի- րի քէնտի մագամընտա գալըրլարսատա, ար- թըզ հիչ պիր հայտուտ կէլմէտի:

Հասքա՝ տիկէրլէրինին կէլմէմէլէրի Ես- պաղընը անլայամայօրոււմ, տէտի. աճապա պիր չէ'յ մի քէչֆ իթտիլէր. հէր նէ հալ իսէ թութուլանլար քէնտի միւսթահագ օլտուգ- լարը միւճաղաթտան գաչամայաճազլար:

(Մապասի վար)

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ս. Բանանայպէսին Ա. Երչաքեալան կոնրակը.	801
Կէճճլէր ճէմիլէրի	805
Եօթնէպ Գրիստնէի	808
Ասուժոյ աբայուրքիւնը	810
Երգ Ծճճճէան	812
Աճայիպ ճէճար	812

ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ

ՅՈՎԼ. Մ. Վ. ԿԵՏԻԿԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄ ԲԱԳՐԱՊԵՏ

ԳԵՈՐԳ Մ. Վ. ԹԵՐԶԻՊԱՆԵԱՆ

Տպարան Կ. Արեւիկայի Ետաքաթի, Բերա. Պայրամ փողոյ թիւ 5, Ե. Պոլս

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ .— Թուրքիոյ համար տա-
րեկան՝ 40 դհկ. արծ. վեցամսեայ՝ 20 .— մէկ թիւ՝ 1 դհկ. :— Արսասահ-
ման տար. ֆր. 10. վեցամս. 5 .— Վճարմունք կանխիկ են :

ՀԱՍՏԷ .— Կարողիկէ Արձագանգ, Բերա, 5. Պայրամ փողոց 5, 4.
Պոլիս:

GATOGHIGUÉ ARTZAKANK

Péra, 5 Rue Baïram 5

Constantinople

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ. — 1. — Արձագանգ կը հրատարակուի
Շարաթ օրերը: 2. — Խմբագրութիւնս պարտաւորեալ չէ ան-
պատճառ կամ նոյնութեամբ հրատարակել իրեն զրկուած ու է
յօդուած: 3. — Կեղծանունով զրկուած յօդուածներու հեղինակը
կը պարտի իր իսկական անունը ծանուցանել Խմբագրապետին:
4. — Ձեռագիրները ետ չեն դարձուիր: 5. — Յօդուածներու
ձեռագիրները պէտք է զրուած ըլլան թուղթին մէկ կողմը մի-
այն: 6. — Ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմանագրութիւնք
կը կատարուին: 7. — Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է
անհրաժեշտ երկու դահեկանի նամակադրոշմ ի միառին զրկել:

Տարր. Սկզբունք Քրիստ. Վարդապետութեան. գին 2 դհկն.:

Տէր Կոմիտաս Քահանային վարքը. գին 5 դհկն.:

Եսթեր՝ ողբերգութիւն Ռապինի: Գին 3 դահեկան:

ՏՊԱՐԱՆ Կարողիկէ Արձագանգի Բերա, 5 Պայրամ փ. 5: Տպարանս ըստ ամենայ-
նի ճոխ և ի վիճակի է: Իր և իցէ տպագրական գործոց համար: Եւ տպուին ամեն տե-
սակ ծանուցմունք, զերբեր, տեսքներ, հրաւիրագիրներ, քարդեր, քարդ-տարեաներ,
մահազդներ, եւն. Գիները անմեղելի կերպով աժան են: Գեղեցկադիտական ճա-
շակի և տպագրական մաքրութեան կողմէ յաճախորդները անտարակոյտ գոհ պիտի
ընան:

WIENER BANK-VEREIN

FONDÉ EN 1869

Capital entièrement versé 150.000.000 de couronnes

Réserves: 49.000.000

SIÈGE CENTRAL:

VIENNE I. Schottenring

SUCCURSALES:

EN AUTRICHE-HONGRIE: *Agram, Aussig, Bielitz-Biala, Bozen, Bruenn, Budapest, Budweis, Czernowitz, Drohobycz, Friedek-Mistek, Graz, Innsbruck, Jaegerndorf, Karlsbad, Klagenfurt, Krakau, Lemberg, Marienbad, Meran, Oest, Nowosielitza, Pardubitz, Pilsen, Prag, Prossnitz, Przemyśl, Salzburg, St. Poelten, Stanislau, Tarnopol, Tarnow, Teplitz, Teschen, Villach, Wr. Neustadt, Zwittau.*

EN TURQUIE:

Constantinople et Smyrne.

SUCCURSALE DE CONSTANTINOPLE

Siège à Galata, Place du Pont de Karakeuy

Agences à Stamboul, Péra et Scatari.

Le Wiener Bank-Werein fait toutes opérations de Banque et notamment :

Avances en Compte-Courant contre dépôt des titres, effets de commerce ou marchandises;

Escompte d'effets de commerce;

Achat et vente de change sur l'Etranger;

Emission de lettres de crédit et ouverture d'accreditifs simples et documentaires;

Paiements télégraphiques en Turquie et à l'Etranger;

Encaissement d'effets, de coupons, d'obligations amorties ou favorisées aux tirages;

Exécution d'ordres de Bourse sur place et à l'Etranger;

Ouverture de Comptes-Chèques et de comptes-dépôts à intérêt;

Garde de titres, marchandises etc.

Achat de vente de monnaies diverses, matières précieuses, monnaies d'ornements;

Caisse d'Epargne à 3 $\frac{1}{2}$ % d'intérêt.

Location de coffre-fort (à Galata et à Stamboul).

UN BUREAU DE VOYAGE (Représentant des Chemins de fer de l'Etat Autrichien) est attaché à l'Agence de Péra et délivre des billets pour tout l'Univers. Les voyageurs y trouveront toutes facilités possibles et tous renseignements désirés.